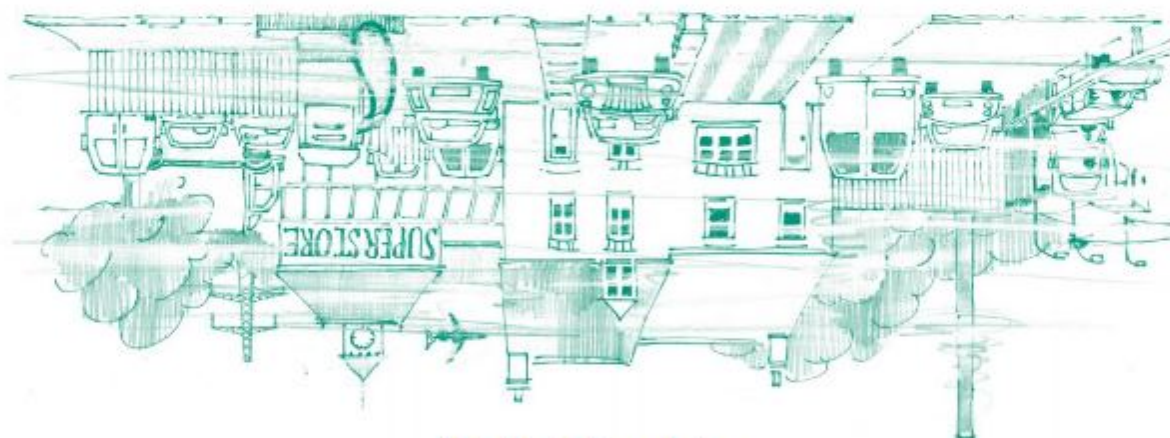

MANUAL DE TRANZIȚIE

De la dependența de petrol la reziliența locală

Rob Hopkins

Traducere din limba engleză de
Octavia Greceanu

Editura Seneca

Introducere

Scântei de reziliență

Esențial pentru această carte este conceptul de reziliență – cunoscut ecologiștilor, dar mai puțin cunoscut pentru restul dintre noi. Reziliența se referă la capacitatea unui sistem, de la oameni până la economii, de a rezista și a-și menține puterea de a funcționa în timp ce se confruntă cu schimbări și șocuri din exterior. Această carte, *Manual de tranziție*, susține că, în eforturile noastre actuale (demult necesare) de a reduce drastic emisiile de carbon, trebuie să dăm importanță egală dezvoltării sau, mai precis, redezvoltării rezilienței. Într-adevăr, voi afirma că reducerea emisiilor fără dezvoltarea rezilienței este până la urmă inutilă. Dar cum arată de fapt reziliența?

În 1990 am vizitat Valea Hunza, în nordul Pakistanului, care până la deschiderea autostrăzii Karakorum în 1978 fusese aproape complet izolată de restul lumii. Pe atunci, nu știam nimic despre permacultură, conceptul de reziliență și nici măcar mare lucru despre hrană, agricultură sau mediul înconjurător, dar știam că locul unde am ajuns era unul extraordinar.

Am descoperit un citat dintr-o carte pe care o citeam pe drumul spre Hunza (nu îi mai știu titlul): „Dacă pe Pământ există o grădină binecuvântată, aceasta este, aceasta este, aceasta este“. Au fost cuvintele care mi-au răsunat în minte de multe ori în cele două săptămâni în Hunza. Aici era o societate care trăia în cadrul limitelor sale și care dezvoltase un mod uimitor de sofisticat și totuși simplu de a o face. Toate deșeurile, inclusiv cele umane, erau compostate cu grijă și întoarse în pământ. Terasale care fuseseră construite pe laturile munților de-a lungul secolelor erau irigate printr-o rețea de canale care aduceau apă bogată în minerale

de la ghețarul de deasupra câmpurilor cu o precizie uluitoare.

Caișii erau peste tot, la fel și cireșii, merii, migdalii și alți pomi fructiferi. În jurul pomilor și sub ei creșteau cartofi, orz, grâu și alte legume. Câmpurile erau ordonate, dar nu strict definite. Plantele creșteau pe suprafețe mici, nu în monoculturi imense. Fiind pe o pantă a muntelui, trebuia să urc și să cobor o mare parte din timp și curând am început să simt forma fizică excelentă pentru care sunt renumiți oamenii din Hunza. Potecile erau delimitate cu ziduri din pietre fără mortar și erau făcute pentru oameni și animale, nu pentru mașini.

Părea că oamenii aveau mereu timp să se oprească și să vorbească unul cu celălalt și să petreacă timp cu copiii care alergau desculți și prăfuiți pe câmpuri. Caisele erau culese și puse la uscat pe acoperișurile caselor, o privesc minunată în lumina puternică a soarelui de munte. Clădirile erau construite din cărămizi de pământ făcute local, călduroase iarna și răcoroase vara. Și exista întotdeauna splendoarea maiestuoasă a munților de deasupra. Hunza este pur și simplu cel mai frumos, liniștit, fericit și abundent loc pe care l-am vizitat vreodată, de până atunci și de până acum.

La acea vreme, eram artist și îmi petreceam zilele cu caietul de schițe în mână, cuturend câmpurile, potecile și terasele, uimit de lumină și culoare, petrecând multe ore lucrând la un singur desen într-o încercare imposibilă de a reprezenta frumusețea din fața mea.

Dacă (la acea vreme) Hunza ar fi fost izolată de lume și de autostrăzile economiei globale pline de camioane încărcate cu bunuri, s-ar fi descurcat foarte bine. Dacă ar fi avut loc o recesiune economică

globală sau chiar un colaps, acestea nu ar fi avut mare impact asupra Văii Hunza. Oamenii erau, de asemenea, rezilienți, fericiți, sănătoși și aveau un puternic simț al comunității.

Nu intenționez să romantizez sau să idealizez acest loc, dar când eram în Hunza am întrezărit ceva ce a rezonat cu o amintire genetică profundă de undeva din interiorul meu. Am crescut în Anglia când dezmățul combustibililor fosili era în plină forță, într-o cultură care încerca neîncetat să șteargă toate urmele de reziliență și care arunca cu noroi în această idee cu orice ocazie, etichetând oamenii de

la țară ca proști, pe cei tradiționali ca „demodați”, iar creșterea și „progresul” ca inevitabile. În această vale izolată, am simțit dorința de ceva ce nu am putut să numesc la acea vreme, dar care acum îmi dau seama că era reziliența: o cultură bazată pe abilitatea de a funcționa la nesfârșit, în limitele sale proprii și capabilă să prospere tocmai pentru că face acest lucru.

Totuși, chiar și atunci, în 1990, lucrurile începuseră să se schimbe. Când eram acolo, saci goi de îngrășământ cu azot se vedeau pe la marginea unora dintre câmpuri.

Caise puse la uscat pe acoperișurile din Hunza. Un desen din caietul de schițe al autorului, august 1990.

Sacii de ciment tocmai apăreau, la fel ca alimentele cu zahăr și băuturile acidulate. Procesul de subminare a rezilienței începuse din intenții bune, așa cum s-a întâmplat în majoritatea colțurilor lumii și continuă cu un ritm amețitor. Nu am mai fost acolo de atunci și nu pot oferi o actualizare a situației, dar aș fi foarte surprins dacă direcția de schimbare s-ar fi concentrat pe păstrarea abilității văii de a se susține singură. Într-adevăr, din mulțimea de reclame de pe internet cu locuri care vând „produse Hunza”, pare să se fi mișcat către o economie bazată pe exporturi. Convergența rapidă a forțelor face ca discuția dacă să păstrăm și să ne dezvoltăm reziliența, în loc să o lăsăm să dispară, să devină mai mult decât o chestiune filozofică. Problema care se pune nu mai este doar să ne întrebăm dacă forțele globalizării economice sunt nedrepte, neechitabile sau distrugătoare lăcomie ale mediilor și culturilor. În schimb, trebuie să ne uităm la călcâiul lui Ahile al globalizării economice, unul față de care singura protecție este reziliența: nivelul său de dependență față de petrol. Însăși noțiunea de globalizare economică a fost posibilă doar prin combustibilii fosili ieftini și nu există un înlocuitor adecvat pentru aceștia la scara la care îi utilizăm noi. Mișcarea spre condiții de viață locale, mai eficiente energetic și mai productive nu este o alegere; este o direcție inevitabilă pentru umanitate.

Manualul de tranziție este mai mult decât o carte despre probleme și idei. Este despre soluții și despre modelul de tranziție, care cred că se va dovedi a fi fundația pentru una dintre cele mai importante mișcări sociale, culturale și politice ale secolului XXI. Aș vrea să vă arăt o mostră din el.

Este o seară răcoasă de martie în micul oraș Totnes din Devon. În jur de 160 de oameni umplu locurile din Biserica St. John pentru un eveniment numit „Bani locali, abilități locale, putere locală”. Evenimentul este organizat de orașul de tranziție

Totnes (TTT), prima inițiativă de tranziție din Regatul Unit, iar seara în sine este o realizare: 160 de oameni la un eveniment despre economie, în condițiile în care un astfel de subiect ar ține oamenii acasă, pe canapea mai ceva ca superglue-ul.

La sosire, fiecare persoană primește o liră Totnes, una dintre cele 300 de bancnote produse de TTT ca program-pilot pentru a vedea cum ar fi primită în oraș o monedă tipărită. Pe o parte este o imagine asemănătoare cu o bancnotă Totnes de la 1810, dintr-o vreme când băncile din Totnes emiteau propria monedă, găsită patru săptămâni mai devreme pe peretele unui producător local de filme. În timp ce îmi încep introducerea vorbitorului, invit publicul să își fluture în aer lirele – este ceva formidabil: 160 de oameni, cu lira în mână, la începutul unei călătorii impresionante cu povești despre bani și despre viitor, posibilități și interdependența lor în comunitate.

Relatarea poveștilor stă la baza acestei cărți. Puteți să o considerați o poveste în sine: povestea apariției mișcării de tranziție, unul dintre cele mai importante proiecte de cercetare care au loc în Regatul Unit în acest moment. Este însă mai profund de atât. Cultura noastră este susținută de diverse povești, mituri culturale pe care le luăm de bune: că viitorul va fi mai bogat decât prezentul, că creșterea economică poate continua la nesfârșit, că în societatea noastră atât de individualistă scopurile comune sunt imposibile, că posesiunile aduc fericirea și că globalizarea economică este un proces inevitabil în legătură cu care ne-am dat cu toții acordul. Așa cum vom vedea, acestea sunt niște povești profund înșelătoare și cu totul dăunătoare pentru provocările cu care ne confruntăm mai curând decât ne așteptam. Avem nevoie de noi povești care să picteze noi posibilități, care să ne schimbe perspectiva și poziționarea față de lumea din jurul nostru, care să ne inspire să anticipăm

posibilitățile aduse de problemele ce vor veni și care, în cele din urmă, ne vor da puterea de a ieși în final într-o lume nouă, dar mult mai hrănitoare.

Stând în fața sălii, privind o cameră plină de oameni râzând, fluturându-și lirele Totnes, am fost foarte emoționat. Există o forță aici, mi-am zis, care a rămas în mare parte neexploată. E sigur că, atunci când ne gândim la vârful petrolului și schimbările climatice, ar trebui să ne simțim oripilați, speriați, copleșiți? Și totuși, iată o cameră plină de oameni cu totul încântați, care totuși luau în considerare provocările gemene ale schimbărilor climatice și vârfului petrolului.

Cum ar arăta campaniile concentrate pe mediul inconjurător dacă s-ar strădui să inspire un sentiment de bucurie, mai degrabă decât vinovăție, furie și groază așa cum fac majoritatea lor? Cum ar arăta dacă s-ar strădui să inspire, să entuziasmeze și să se concentreze pe posibilități, nu pe probabilități? Nu știm sigur încă, dar mișcarea de tranziție este o încercare de a proiecta căi abundente pe drumul descendent de la vârful petrolului, pentru a genera noi povești despre ce ar putea să ne aștepte la capătul coborârii noastre și pentru a pune dezvoltarea rezilienței din nou în centrul oricăror planuri pe care le facem pentru viitor.

Inițiativele de tranziție nu sunt unicul răspuns la vârful petrolului și schimbările climatice; orice răspuns național coerent va avea nevoie de răspunsuri din partea guvernului și mediului de afaceri la toate nivelurile. Totuși, dacă nu creăm sentimentul de anticipare, entuziasm și un apel colectiv la aventură pe o scară mai mare, orice răspuns al guvernului va fi destinat eșecului sau va trebui să se lupte cu voința poporului. Imaginați-vă dacă ar exista o cale de a crea acel sentiment de implicare pozitivă și de noi povești la nivel de așezări, chiar la nivel național. Această carte este o explorare a acelui potențial, o afundare în

posibilitățile optimismului aplicat și o prezentare a unei mișcări care crește atât de repede, încât, până veți ajunge să citiți această carte, ea va fi și mai mare.

A apus vremea în care consideram globalizarea ca fiind un monstru invincibil și de neatacat sau localizarea drept un fel de alegere pentru stilul de viață. Sfârșitul Erei petrolului ieftin se apropie rapid, iar viața se va schimba radical, chiar dacă vrem sau nu. Această carte reprezintă un nou mod de a privi către ceea ce ne ascunde viitorul, argumentând că dacă alegem să avem un răspuns proactiv mai degrabă decât reactiv vom putea încă să formăm și să ne modelăm lumea, într-un fel preferabil chiar prezentului, în tot acest context energetic schimbător.

Reconstruirea agriculturii și producției locale de hrană, trecerea la o producție locală de energie, regândirea sistemului de sănătate, redescoperirea materialelor de construcție locale în contextul construcțiilor cu energie zero, regândirea modalității în care gestionăm deșeurile, toate acestea construiesc reziliență și oferă potențialul unei renașteri extraordinare – economică, culturală și spirituală. Nu mă tem de o lume cu mai puțin consumerism, mai puține „lucruri” și fără creștere economică. Într-adevăr, sunt mult mai înfricoșat de opusul acestora: că procesul care a dus sacii de îngrășământ pe cele mai fertile câmpuri pe care le-am văzut vreodată va continua, reducând posibilitatea comunităților de a se susține singure dincolo de perioada istorică scurtă, temporară când industria a fost capabilă să transforme gazul natural în fertilizant și când mașina era rege.

Aceasta nu este o carte despre cât de îngrozitor ar putea fi viitorul; mai degrabă este o invitație să unim sutele de comunități din toată lumea care parcurg etapele către transformarea în realitate a unui viitor hrănitor și abundent.

Capul

De ce vârful petrolului și schimbările climatice impun trecerea către „lucrurile la scară mică“

„Este foarte probabil ca intervalul de timp înainte ca vârful global să aibă loc să fie mai scurt decât perioada necesară pentru ca societățile să se adapteze ușor la un regim energetic diferit.”

RICHARD HEINBERG¹

„Orice prost inteligent poate face lucrurile mai mari, mai complexe și mai violente. E nevoie de un geniu – și mult curaj – pentru a te mișca în direcția opusă.”

ALBERT EINSTEIN

„Consider că este datoria mea, dat fiind haosul social și economic pe care vârful petrolului îl va produce fără îndoială, să îmi susțin presupunerile pe care le pot apăra. Dacă mă întrebați dacă, personal, cred că vom ajunge în 2010, răspunsul meu este «probabil nu». Factori aleatorii și Legea lui Murphy exclud, mai mult sau mai puțin, faptul că totul ar putea decurge bine. Aceasta nu este însă o analiză, ci instinctul și presupunerea mea. Pe baza instinctului aș spune 2008, dar pe baza analizei, 2010.”

CHRIS SKREBOWSKI²

Trăim în vremuri de răscruce: schimbarea este accelerată și de groaza de ce s-ar putea întâmpla dacă nu facem nimic, și de entuziasmul față de ce am putea realiza dacă acționăm. Toate acestea pot fi copleșitoare uneori. Cartea de față pleacă de la simpla premisă că sfârșitul este aproape pentru ceea ce am putea numi Era petrolului ieftin (care a început din 1859 și continuă până în prezent) și că, pentru o societate complet dependentă de el, aceasta înseamnă o schimbare enormă; dar, de asemenea, consider că viitorul cu mai puțin petrol ar putea fi preferabil prezentului, dacă plănuim cu destul timp înainte, folosind imaginația și creativitatea.

Această primă parte se numește „Capul” pentru că se concentrează pe conceptele și problemele centrale

faptului că avem nevoie să ne pregătim pentru un viitor care arată diferit de prezent. Începe cu studierea vârfului petrolului și schimbărilor climatice, cele două forțe gemene de la baza conceptului de tranziție și cele mai mari două provocări cu care se confruntă umanitatea la începutul secolului XXI (în fruntea unei lungi liste de concurenți). Voi încerca să le descriu într-un mod cât mai accesibil cu putință. Cartea continuă cu prezentarea naturii provocărilor pe care le aduc și de ce trebuie să regândim urgent atât niște premise elementare, cât și scara la care operăm. Vârful petrolului este abordat primul și cu mai multe detalii pentru că este foarte probabil să fiți mai puțin familiarizați cu el. În timp ce chestiunea schimbărilor climatice a apărut pe

larg în presă, vârful petrolului încă nu este considerat o problemă majoră, deși creșterile abrupte ale prețului încep să schimbe acest fapt. Este important să ne punem la curent cu o problemă așa de importantă pentru viitorul nostru.

Mai departe, voi analiza tipul de lume în care am putea ajunge să trăim dacă nu reacționăm cu imaginație la aceste provocări duale, apoi voi prezenta gândirea și conceptele de la baza inițiativelor de tranziție. Aceste inițiative sunt răspunsuri în curs de dezvoltare: în esență, o „tehnologie” puternică de reducere a carbonului și un nou mod de a privi reacția la schimbările climatice și vârful petrolului. Acestea vor fi cercetate în profunzime în paginile acestei cărți.

1. Vârful petrolului și schimbările climatice

Cele două mari pericole ale vremurilor noastre

Rob Hopkins
Dartington, 2008

Ce este vârful petrolului? De ce nu ultima picătură este cea care contează

Există o mulțime de oameni care sunt mai bine calificați decât mine să vă vorbească despre vârful petrolului.³ Nu am lucrat niciodată în industria petrolului, nu sunt geolog și, în afara faptului că am crescut în Marea Britanie (una dintre națiunile producătoare de petrol care își epuizează rapid zăcămintele), nu am experiență directă în producerea de petrol sau în geologie. Înainte de septembrie 2004, nu auzisem niciodată de conceptul de vârf al petrolului și întotdeauna am presupus că petrolul din economia noastră funcționează la fel ca motorina din rezervorul mașinii; adică, indiferent dacă motorul este plin sau aproape gol, merge exact la fel. Credeam că vom hoinări până într-o zi în viitorul îndepărtat când cineva va

pune ultima picătură și cu asta, gata, un pic precum ultimul copac truffulla doborât în *The Lorax*⁴ de dr. Seuss. Mai târziu am descoperit că eram departe de adevăr, pe măsură ce am început să aprofundez acest subiect incredibil de important.

Pentru mine, să aflu despre vârful petrolului a fost deosebit de revelator în ceea ce privește felul în care văd lumea și modul în care funcționează ea: natura precară a felului în care considerăm că ar trebui să funcționeze o societate, precum și elementele pe care orice reacții comunitare pe care le dezvoltăm ar trebui să le aibă. Nu mă credeți pe cuvânt – citiți, informați-vă. Schimbările climatice – o problemă de mare gravitate – reprezintă doar jumătate din poveste; dezvoltarea unei înțelegeri referitoare la vârful petrolului este la fel de importantă. Împreună, aceste două teme au fost numite „Gemenii de hidrocarburi”. Cele două sunt atât de interconectate, încât, dacă sunt privite separat, o mare parte din poveste rămâne nespusă.

Fără petrol ieftin, nu ați citi această carte acum. Distribuția centralizată a cărților nu ar fi fost fezabilă și, dacă ați avea un exemplar, ar reprezenta una dintre puținele cărți pe care le-ați avea și ați considera-o un bun cu adevărat valoros. Nu aș fi putut să o scriu pe laptop, într-o casă încălzită, ascultând CD-uri. Dacă ne gândim bine, nu numai această carte nu ar fi aici. Majoritatea lucrurilor din jurul dumneavoastră se bazează pe petrol ieftin pentru a fi produse și

„Cândva în 2006, setea de petrol a omenirii va fi depășit pragul de 86 de milioane de barili pe zi, ceea ce înseamnă o viteză uluitoare de 1 000 de barili pe secundă! Imaginați-vă o piscină olimpică plină de petrol: noi am seca-o în aproximativ 15 secunde. Într-o zi, golim aproape 5 500 de astfel de piscine.”

PETER TERTZAKIAN,
*A Thousand Barrels a Second: the coming oil break point
and the challenges facing an energy-dependent world,*
McGraw Hill, 2006

transportate. Mobila, divertismentul, relaxarea, mâncarea, medicamentele și cosmeticele sunt toate dependente de acest material miraculos. Aceasta nu este o critică – este doar starea lucrurilor pentru noi toți și a fost astfel de când ne știm majoritatea dintre noi. Este aproape imposibil să ne imaginăm altceva.

Este chiar ușor de înțeles cum am ajuns în această poziție. Petrolul este o substanță remarcabilă. S-a format din zooplancton preistoric și alge care acopereau oceanele acum 90-150 de milioane de ani, în mod ironic în timpul a două perioade de încălzire globală. S-au scufundat la fundul oceanului, au fost acoperite de sedimente venite din pământul dimprejur, îngropate tot mai adânc și în decursul timpului au fost încălzite sub acțiunea unei presiuni extreme a proceselor geologice și, în cele din urmă, au devenit petrol.⁵ Gazul natural s-a format prin procese similare, dar este produs mai

mult din resturi vegetale sau din petrol care a fost „ars” când a fost îngropat prea adânc în scoarța terestră. Un galon (3,78 de litri) de petrol conține echivalentul a 98 de tone de alge care formau suprafața originală, distilate pe parcursul mileniilor și care colectaseră cantități enorme de energie solară pe valurile oceanului preistoric.⁶ Nu e întâmplător faptul că uneori combustibilii fosili sunt numiți „lumina antică a soarelui”. Aceștia sunt uimitor de bogați în energie.

Îmi place să mă gândesc la combustibilii fosili ca la poțiunea magică din cărțile cu Asterix și Obelix. Eroii galici ai lui Goscinny și Uderzo trăiesc în singurul sat care a rezistat împotriva ocupației romane, mulțumită unei poțiuni magice pregătite după rețeta secretă a druidului lor, Getafix. Poțiunea le oferă forță supraomenească și îi face invincibili, spre supărarea lui Iulius Cezar. La fel ca poțiunea lui Asterix și Obelix, petrolul

Câteva lucruri din casele noastre făcute din petrol

Aspirine, bandă adezivă, adidași, șosete lycra, lipici, vopsele, lac, saltele de spumă, covoare, nailon, polistiren, CD-uri, DVD-uri, sticle de plastic, lentile de contact, gel de păr, perii, periute de dinți, mănuși de cauciuc, boluri, șosete electrice, dopuri, cremă de pantofi, ceară de mobilă, calculatoare, imprimante, lumânări, genți, jachete, folie cu bule, pompe de bicicletă, cutii de suc, dibluri, carduri de credit, izolația pentru acoperiș, ferestrele termopan, pungile de cumpărături, rujurile... iar acestea sunt doar unele dintre lucrurile făcute direct din petrol, nu cele care au avut nevoie de combustibili fosili și energia pe care o consumă în producția lor (adică aproape toate).

PETROL & GAZE NATURALE: PROFILE DE PRODUCȚIE 2006

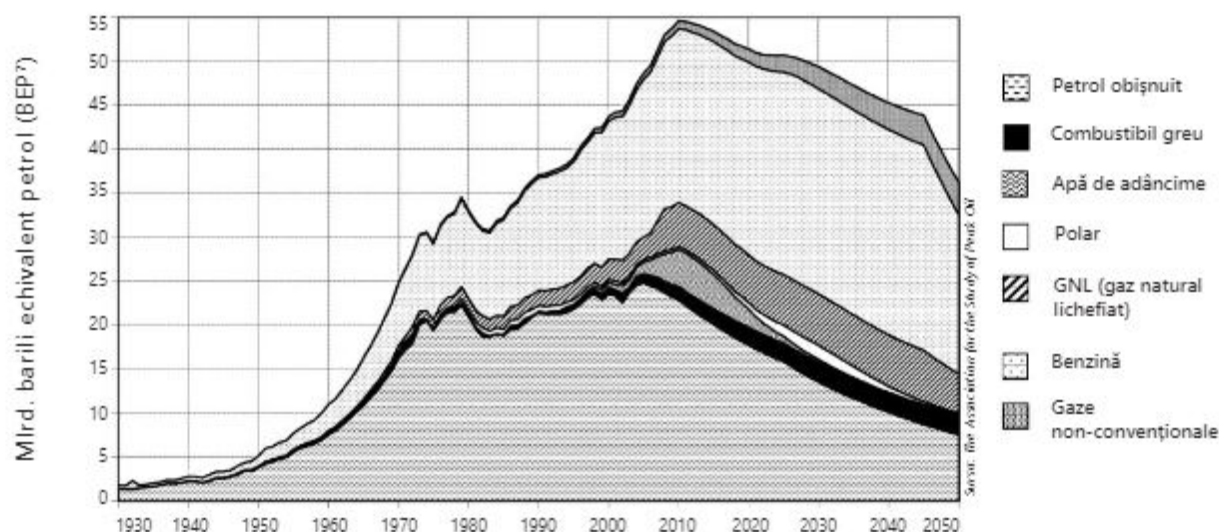

Figura 1. O hartă a Intervalului petrolului. Graficul Asociației pentru studiul vârfului petrolului cu producția cumulată de gaze și petrol, care este una dintre cele mai bine documentate hărți ale posibilei producții viitoare de petrol și gaze naturale.

ne face mult mai puternici, mai rapizi și mai productivi decât am fost vreodată, permițând societății noastre să realizeze de 70 până la 100 de ori mai multă muncă decât ar fi fost posibil fără

el.⁸ Se estimează că 40 de litri de petrol din rezervorul unei mașini conțin echivalentul în energie a 4 ani de muncă umană manuală.⁹ Nu e de mirare că noi în lumea vestică consumăm aproximativ 16 barili de petrol pe an pe cap de locuitor – mai puțin decât Kuwait, unde folosesc 36 (oare cum îl folosesc, fac baie în el?), dar mult mai mult decât în China unde utilizează doar doi sau în India unde pe cap de locuitor se folosește mai puțin de un baril.¹⁰ Cantitatea de energie necesară menținerii cetățeanului normal al SUA este echivalentul a 50 de oameni pe biciclete care pedalează frenetic zi și noapte în curtea din spate.¹¹ Am devenit dependenți de oameni care pedalează – pe care unii oameni îi numesc „sclavi ai energiei”.¹² Dar noi suntem, trebuie să recunoaștem, extrem de norocoși să trăim într-un

„Ceea ce este remarcabil este eșecul politicienilor de a începe să planifice în vreun fel pentru această tranziție inevitabilă sau măcar de a începe să își pregătească electoratul pentru inevitabilitatea acesteia.”

JONATHAN PORRITT,
Capitalism as if the Earth Matters
(Capitalismul ca și cum pământul ar conta),
Earthscan, 2007

„Vârful petrolului este un moment de răscruce în istorie de o magnitudine fără precedent, pentru că niciodată până acum nu a existat o resursă atât de importantă precum petrolul care să intre într-un declin din cauza epuizării naturale fără a cunoaște un posibil înlocuitor.”

COLIN CAMPBELL

DECALAJUL TOT MAI MARE: PETROL CONVENȚIONAL

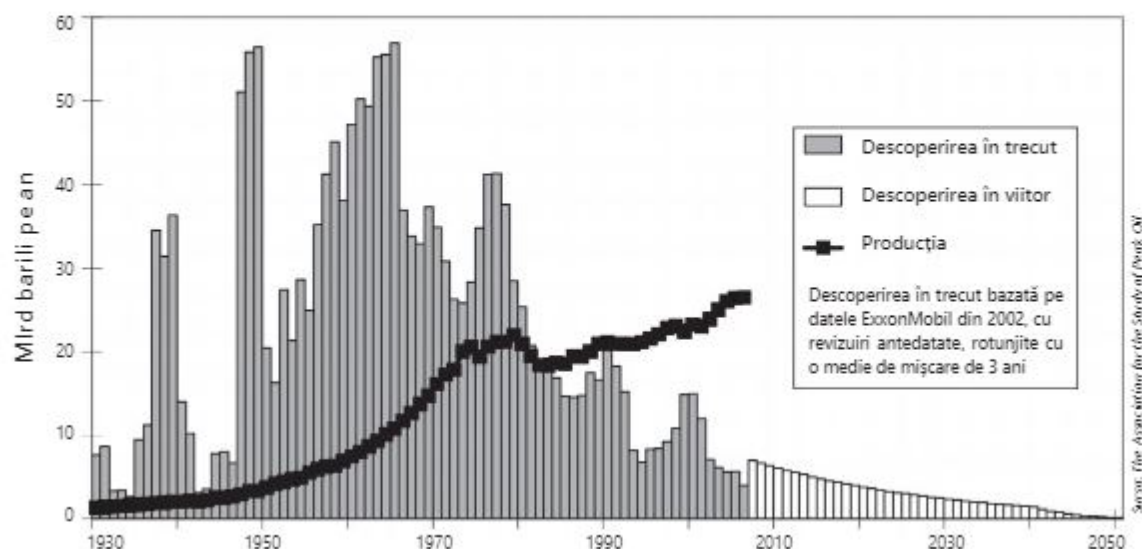

Figura 2. Vârful în descoperirea petrolului și decalajul tot mai mare dintre descoperire și producție.

moment al istoriei cu acces la cantități mari de energie și o varietate de materiale, produse și posibilități pe care strămoșii noștri nu ar fi putut nici măcar să și le imagineze.

Figura 1 prezintă una dintre cele mai bine documentate reprezentări grafice a ceea ce putem numi „Intervalul petrolului”,¹³ perioada scurtă de 200 de ani când am extras toată această substanță uimitoare din pământ și am ars-o. Privit în contextul istoric a mii de ani, este un efect tranzitoriu scurt. Privit din situația în care ne aflăm, pare vârful unui munte.

Petrolul ne-a permis să creăm tehnologii, culturi și descoperiri extraordinare, să ajungem pe lună și să perfecționăm dulciurile. Dar poate dura la nesfârșit? Desigur că nu. La fel ca orice material finit, cu cât îl consumăm mai repede, cu atât va dispărea mai repede. Suntem ca Asterix

și Obelix care își dau seama, cu sentimentul dureros al unui gol în stomac, că poțiunea din cazanul pe care îl au în fața lor este ultima. Putem întrezări posibilitatea iminentă a unei vieți fără poțiune.

Ideea principală este că nu momentul în care folosim ultima picătură contează. Momentul care contează cu adevărat este vârful, clipa în care realizezi că, de la acel punct înainte, va fi tot mai

„Acum cincizeci de ani, lumea consuma 4 miliarde de barili de petrol pe an, iar descoperirea era în medie în jur de 30 de miliarde. Astăzi consumăm 30 de miliarde de barili pe an, iar rata de descoperire se apropie de 4 miliarde de barili de petrol brut.”

Revista Asia, 4 mai 2005

„Experții în energie nu mai dezbat dacă vârful lui Hubbert se va întâmpla, ci când.”

Fox News, 28 aprilie, 2006